

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

GRUDZIEŃ 2021

OBAWY PRZED PREZYDENCJĄ KAMBODŻY W ASEAN

W grudniu Kambodża zapowiedziała, że w ramach prezydencji w ASEAN, będzie próbowała nawiązać relacje z rządem Birmy. Hun Sen poinformował o planach wizyty w Birmie na początku stycznia i spotkaniu z przedstawicielami junty, która przejęła władzę w kraju poprzez zamach stanu. Wizyta budzi wiele kontrowersji, ponieważ będzie to pierwsza interakcja lidera państwa z wojskowym rządem Birmy od czasu zamachu stanu z lutego 2021 roku. Dodatkowe obawy wzbudziła wypowiedź Hun Sen'a na temat uczestnictwa Min Aung Hlaing'a w szczytach ASEAN w 2022 roku pod przewodnictwem Kambodży, co podważy dotychczasową politykę stowarzyszenia wobec Birmy i może się przyczynić do legitymizacji wojskowego rządu stosującego przemoc wobec własnych obywateli.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 grudnia: odbyły się pierwsze w historii manewry morskie ASEAN-Rosja (ARNEX).

Państwa Azji Południowo-Wschodniej wspólnie z Rosją przeprowadziły ćwiczenia marynarek wojennych na wodach w pobliżu Sumatry, które zostały zrealizowane w formie wirtualnej jak i morskiej. Po stronie ASEAN zaangażowano po jednym statku bojowym z Brunei, Indonezji, Malezji, Birmy, Singapuru, Tajlandii i Wietnamu, natomiast rosyjska marynarka wojenna oddelegowała do manewrów niszczyciel okrętów podwodnych klasy Udaloy - RFS Admiral Panteleyev. Inicjatywa ARNEX potrwała trzy dni i była zwieńczeniem 30. rocznicy relacji w ramach partnera dialogu.

3 grudnia: premier Kambodży zapowiedział chęć złożenia wizyty w rządzonej przez juntę Birmie. Zapowiedź Hun Sena wywołała duże poruszenie, ponieważ jeżeli dojdzie do takiej wizyty będzie nie tylko pierwszym liderem państwa, który złoży oficjalną wizytę w kraju, w którym władza została przejęta przez wojsko poprzez zamach stanu, ale również będzie reprezentował ASEAN jako szef rządu Kambodży, która będzie sprawowała prezydencję w stowarzyszeniu od 2022 roku. Do tej pory ASEAN konsekwentnie uniemożliwiał liderowi Birmy – generałowi Min Aung Hlaing'owi, udział w oficjalnych szczytach, żeby nie legitymizować jego rządów.

6 grudnia: Aung San Suu Kyi została skazana na cztery lata po czym skrócono jej wyrok do dwóch lat. Liderka Narodowej Ligi na rzecz Demokracji, której rząd został obalony przez zamach stanu usłyszała pierwszy z wielu wyroków, które najprawdopodobniej zapadną w jej sprawie. Sąd skazał Aung San Suu Kyi na cztery lata pozbawienia wolności za pogwałcenie restrykcji związanych z pandemią COVID-19 oraz podżeganie przeciwko wojsku. Wojskowy lider Birmy Min Aung Hlaing skrócił jednak wyrok do dwóch lat w ramach częściowego ułaskawienia. Liderka demokratycznej transformacji Birmy nie trafiła jednak do więzienia i nadal przebywa w areszcie domowym w pobliżu Naypyitaw, gdzie będzie czekać na kolejne postępowania w swojej sprawie.

6 grudnia: premier Kambodży stwierdził, że birmańska junta ma prawo do udziału w szczytach ASEAN. Hun Sen zapowiedział, iż nie widzi przeszkód w udziale Min Aung Hlaing'a w szczytach ASEAN. Powołał się między innymi na zasadę nieingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw, zawartą w karcie ASEAN. Jest to tym bardziej istotna deklaracja, że Kambodża sprawuje prezydencję w stowarzyszeniu w 2022 roku, a co za tym idzie będzie głównym organizatorem oraz gospodarzem najważniejszych wydarzeń zrzeszających państwa Azji Południowo-Wschodniej.

7 grudnia: birmański minister spraw zagranicznych spotkał się z premierem Kambodży. Mianowany przez wojsko minister spraw zagranicznych Birmy, Wunna Maung Lwin, przybył z oficjalną wizytą do Kambodży, gdzie przeprowadził rozmowę z premierem Hun Sen'em. Asystent premiera Eang Sophaleth, poinformował, że podczas rozmowy poruszono tematy związane ze stosunkami dwustronnymi jak i ogólną sytuacją w ASEAN, ze szczególnym uwzględnieniem odbudowy dobrych relacji pomiędzy Birmą i pozostałymi państwami bloku. Szef birmańskiej dyplomacji wręczył Hun Sen'owi zaproszenie na wizytę w Birmie a dniach 7-8 stycznia 2022 roku. Niedługo po wizycie ministra spraw zagranicznych, premier Kambodży potwierdził swoją styczniową podróż do Naypyitaw.

15 grudnia: premier Kambodży zapowiedział zmianę na stanowisku specjalnego wysłannika ASEAN do Birmy. Podczas ceremonii otwarcia hotelu w Phnom Penh, Hun Sen ogłosił, że nowym specjalnym wysłannikiem ASEAN do Birmy zostanie obecny minister spraw zagranicznych Kambodży - Prak Sokhonn. Do tej pory specjalnym wysłannikiem był, mianowany przez Brunei, drugi minister spraw zagranicznych tego kraju - Erywan Yusof. Funkcja specjalnego wysłannika została powołana w celu wyegzekwowania pięciopunktowego konsensusu wypracowanego przez stowarzyszenie, aby jak najszybciej doprowadzić do normalizacji sytuacji wewnętrznej w Birmie.

19 grudnia: Tajlandia odesłała z powrotem do kraju birmańskich uchodźców. Ponad 600 osób uciekających z Birmy do Tajlandii przed walkami pomiędzy juntą a zbrojnymi organizacjami mniejszości etnicznych zostało z powrotem odesłanych do Birmy. Według gubernatora tajskiej prowincji graniczącej z Birmą - Somchai Kitcharoenrungsri, coraz więcej uchodźców z własnej woli chce powrócić do Birmy w obawie przed utratą własnego majątku. Jednak wicedyrektor Human Rights Watch ds. Azji - Phil Robertson, wezwał tajskie władze do zaprzestania odsyłania uchodźców do Birmy, powołując się na udokumentowane przypadki użycia przez wojsko siły wobec cywilów.

20 grudnia: ONZ wezwało o udzielenie dostępu do birmańskich uchodźców na terytorium Tajlandii. Agencja ONZ ds. uchodźców zwróciła się do rządu Tajlandii z prośbą o umożliwienie natychmiastowego dostępu do ponad 3000 uchodźców z Birmy znajdujących się na terytorium tego kraju. Wysoki komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw uchodźców zaniepokojony dobrem cywilów zwrócił się do tajskich władz z propozycją pomocy dla uchodźców. Z kolei władze prowincji graniczącej z Birmą poinformowały, że według ich ustaleń około 3500 uchodźców przebywa w dwóch lokalizacjach na terenie kraju.

22 grudnia: prezydent Wietnamu spotkał się w Kambodży z przedstawicielami rządu. Nguyen Xuan Phuc spotkał się zarówno z premierem Hun Senem jak i wicepremierem Men Sam Anem. Liderzy obu państw dokonali przeglądu współpracy gospodarczej jak i podsumowali osiągnięcia ostatnich obrad 19. sesji wspólnej komisji ds. współpracy gospodarczej, kulturalnej, naukowej i technologicznej. Spotkanie zostało zwieńczone

podpisaniem siedmiu umów dotyczących zacieśnienia współpracy pomiędzy poszczególnymi ministerstwami obu państw.

28 grudnia: Wietnam i Indonezja zacieśniają współpracę z zakresu bezpieczeństwa morskiego. Wietnamska straż przybrzeżna oraz indonezyjska agencja bezpieczeństwa morskiego (BAKAMLA) podpisały protokół ustaleń w sprawie zacieśnienia współpracy pomiędzy dwoma formacjami w obrębie bezpieczeństwa morskiego. Ceremonia podpisania protokołu została zrealizowana za pośrednictwem wideokonferencji i była kolejnym punktem przełomowym od czasu podpisania listu intencyjnego o wzmocnieniu współpracy dwustronnej pomiędzy agencjami z sierpnia 2017 roku. Podpisanie tego rodzaju porozumienia może przyczynić się do zmniejszenia incydentów morskich pomiędzy Wietnamem i Indonezją, a w dalszej perspektywie do budowy wspólnego frontu państw ASEAN przeciwko przymusowym działaniom Chin na Morzu Południowochińskim.

31 grudnia: przed kambodżańską ambasadą w Birmie doszło do dwóch eksplozji. Rzecznik ministerstwa spraw zagranicznych Kambodży - Koy Kuong, poinformował o dwóch wybuchach w pobliżu placówki dyplomatycznej w Birmie. Pierwsza eksplozja miała miejsce około 100 m od budynku natomiast druga ponad 150 m od ambasady. W wyniku incydentu nie ucierpiała żadna osoba. Według pierwszych doniesień wybuchy nie wpłynęły na jakiegokolwiek zmiany planów dotyczących wizyty premiera Hun Sena w Birmie.

31 grudnia: Indonezja pozwoliła dryfującym uchodźcom z Birmy na zejście na ląd. Rząd w Dżakarcie ugiął się pod międzynarodową presją i przyjął ponad 100 uchodźców Rohingja dryfujących w uszkodzonym statku u wybrzeży kraju. Przedstawiciele ONZ poinformowali, że w grupie przyjętych osób znalazło się 50 kobiet i 47 dzieci, które przewieziono na kwarantannę (10-14 dni) oraz badania lekarskie. Uchodźcy zostali następnie umieszczeni w schroniskach w Medan i Surabaja.

KOMENTARZ

Rosja dołączyła do Chin i Stanów Zjednoczonych, czyli państw z którymi ASEAN przeprowadził morskie manewry militarne w formule ASEAN+1. Jak każde wydarzenie, które miało miejsce pierwszy raz w historii przyciągnęło dużo uwagi różnych komentatorów. Warto się jednak zastanowić, czy ćwiczenia z Rosją będą miały przełożenie na rozwój relacji dwustronnych w dobie zaostrzającej się rywalizacji chińsko amerykańskiej?

Na początku grudnia odbyły się trzydniowe ćwiczenia marynarek wojennych Rosji oraz państw członkowskich ASEAN (ARNEX) na wodach w pobliżu indonezyjskiej wyspy Sumatra. Manewry zostały podzielone na dwie części, z czego pierwsza z nich została zrealizowana w porcie w Belawan, a druga u północnych wybrzeży Sumatry. Jednostki uczestniczące w manewrach przeprowadziły różnego rodzaju działania, w tym ćwiczenia z zakresu przechwytywania oraz poszukiwania statków, ratownictwa morskiego, a także ćwiczenia

obejmujące protokoły komunikacyjne w ramach kodeksu zapobiegania nieszczęśliwym wypadkom na morzu (CUES).

Manewry ARNEX są trzecim przykładem ćwiczeń morskich państw ASEAN z potężnym graczem na arenie międzynarodowej. Do pierwszych manewrów w formule ASEAN+1 doszło z Chinami (ACMX) w 2018 roku. Zostały zrealizowane w dwóch etapach, w sierpniu, a następnie w październiku. Manewry ACMX trwały łącznie osiem dni i wzięły w nich udział trzy chińskie jednostki oraz pięć statków reprezentujących ASEAN (po jednym z Brunei, Filipin, Singapuru, Tajlandii i Wietnamu). Rok później we wrzeźniu zrealizowano pierwszą edycję tych ćwiczeń ze Stanami Zjednoczonymi (AUMX). Całe przedsięwzięcie trwało pięć dni, a w operacje treningowe zaangażowane zostały dwie jednostki amerykańskiej marynarki wojennej i sześć statków bojowych z ASEAN (po jednym z Brunei, Birmy, Filipin, Singapuru, Tajlandii oraz Wietnamu). Obie edycje przeprowadzono na wodach Morza Południowochińskiego, ale poza granicami obszaru wyznaczonego przez chińską linię dziewięciu kresk, która budzi wiele kontrowersji.

Edycja ćwiczeń ASEAN+1 z Rosją była najkrótsza, ponieważ trwała tylko trzy dni. Ponadto w rosyjska marynarka wojenna była reprezentowana tylko przez jedną jednostkę, a mianowicie niszczyciel okrętów podwodnych klasy Udaloy - RFS Admiral Panteleyev. Natomiast po stronie ASEAN mogliśmy zauważyć największą mobilizację do tej pory, ponieważ zaangażowano siedem statków (po jednym z Brunei, Indonezji, Malezji, Birmy, Singapuru, Tajlandii i Wietnamu; Filipiny uczestniczyły w formule zdalnej).

Zaangażowanie Rosji w politykę w obszarze bezpieczeństwa w Azji Południowo-Wschodniej, oprócz znaczącej sprzedaży uzbrojenia do niektórych państw z regionu, jest raczej ograniczone i trudno je porównać do Chin czy Stanów Zjednoczonych, ale wypada słabo nawet w porównaniu do średnich potęg jak Japonia, Australia czy ostatnio nawet państw europejskich jak Wielka Brytania. W związku z tym informacja o trzeciej edycji ćwiczeń ASEAN+1, tym razem Rosją, była zaskoczeniem dla wielu komentatorów specjalizujących się w analizie procesów zachodzących w Azji Południowo-Wschodniej.

Wszystko wskazuje na to, że na decyzję o realizacji manewrów z Rosją, a nie innym partnerem dialogu ASEAN (jak chociażby Australią czy Japonią), miał przede wszystkim wpływ kalendarz. Otóż na 2021 roku przypada 30. rocznica nawiązania relacji w ramach partnera dialogu pomiędzy Rosją i ASEAN, co zostało dodatkowo uczczone przez organizację specjalnego szczytu pod koniec października. Dodatkowo ASEAN dał wyraz swojej neutralności i bezstronności wobec głównych światowych potęg.

Wydaje się, że manewry mają znacznie większe znaczenie dla Rosji, która mimo oficjalnej polityki „zwrotu na Wschód”, zainicjowanej w 2010 roku, nie może się pochwali spektakularnymi sukcesami. Dopiero od niedawna Władimir Putin bierze udział w szczytach Azji Wschodniej, począwszy od 2018 roku. Warto jednak zaznaczyć, że ostatnie dwa szczyty zrealizowano w formule zdalnej i trudno powiedzieć, czy prezydent pojawi się osobiście na kolejnym szczycie zrealizowanym w formie stacjonarnej.

Pierwsze wzmianki na temat ARNEX pojawiły się za sprawą ówczesnego premiera Dmitrija Miedwiediewa w listopadzie 2019 roku, co zostało następnie zaakceptowane przez ASEAN w lipcu 2021 roku na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych. Choć udział rosyjskiej floty

w manewrach z ASEAN ma duży wydźwięk symboliczny, to gdy przyjrzymy się współpracy ekonomicznej z regionem lub potencjałowi rosyjskiej floty, szybko zdamy sobie sprawę, że nie należy przeceniać tego wydarzenia. Zwłaszcza, że rosyjski potencjał jest bardzo ograniczony w porównaniu do pozostałych partnerów dialogu.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 grudnia: Chiny wezwały Indonezję do zaprzestania odwiertów na spornych obszarach morskich. Muhammad Farhana z parlamentarnego komitetu ds. bezpieczeństwa Indonezji poinformował o wpłynięciu do ministerstwa spraw zagranicznych noty od chińskiego dyplomaty, w której wzywa się Indonezję do wstrzymania odwiertów na tymczasowej platformie morskiej (Noble Clyde Boudreaux) znajdującej się na obszarze Morza Północnonatuńskiego, do którego roszczą sobie prawa oba państwa. Indonezja stanowczo odmówiła podporządkowania się chińskiemu wezwaniu. Farhan poinformował także, w osobnym liście, że Chiny zaprotestowały przeciwko sierpniowym ćwiczeniom wojskowym Garuda Shield.

2 grudnia: malezyjskie władze stanowe podjęły decyzję o kontynuowaniu projektu linii kolejowej East Coast Rail Link (ECRL), realizowanej przy współpracy z Chinami. Rząd stanu Selangor zaakceptował budowę odcinków C1 (Mentakab-Gombak) oraz C2 (Gombak-Serendah-Port Klang) linii kolejowej ECRL, a także pięciu stacji ITT Gombak, Serendah Baru, Jalan Kastam, Puncak Alam i Kapar. Linia kolejowa jest budowana przy współpracy z chińską firmą China Communications Construction Company (CCCC).

4 grudnia: Chiny i Maleszja podjęły decyzję o wzmocnieniu kompleksowego partnerstwa strategicznego. Radca stanu i minister spraw zagranicznych Wang Yi współprzewodniczył pierwszemu posiedzeniu komisji wysokiego szczebla ds. współpracy chińsko-malezyjskiej z ministrem spraw zagranicznych Malezji Saifuddinem Abdullah'em, który przyjechał do Anji we wschodnioc chińskiej prowincji Zhejiang. Szef malezyjskiej dyplomacji stwierdził, że rozwój relacji z Chinami jest priorytetem dla Malezji, zwłaszcza w takich obszarach jak badania nad rozwojem szczepionek i leków. W związku z tym podpisano trzy umowy o współpracy pomiędzy GHHS Healthcare i Sinopharm (Tianjin) Asset Management Co Ltd, INIX Technologies Holdings Bhd oraz Professor Chunhua Zhao, a także umowę joint venture Riongtou Watch (Shenzhen) Co Ltd i INIX Technologies Holdings Bhd. Obie strony zobowiązały się do kontynuacji współpracy w obszarze związanym z walką z pandemią koronawirusa. Saifuddin Abdullah zapewnił swojego chińskiego odpowiednika o pełnym poparciu dla Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Pekinie 2022.

5 grudnia: indonezyjska marynarka wojenna otrzymała piątą przybrzeżną łódź patrolową w pełni zbudowaną w krajowej stoczni. Jednostka klasy Sempari (KCR-60M) o długości 60 metrów została zbudowana przez państwową stocznię PAL Indonesia, znajdującą się w stolicy Jawy Wschodniej – Surabaja. Statek jest wyposażony w radary i posiada uzbrojenie jak działko główne Bofors 57 mm, działko okrętowe 20 mm, a także 40-mm pociski przeciwokrętowe Exocet produkcji francuskiej. Z pełnym obciążeniem może osiągnąć

maksymalną prędkość 28 węzłów, a jej maksymalny zasięg wynosi 2400 mil przy średniej prędkości 20 węzłów i pełnej załodze składającej się z 55 osób.

6 grudnia: premier Kambodży wziął udział w otwarciu drogi krajowej zbudowanej przez Chiny. Hun Sen uczestniczył w ceremonii otwarcia drogi krajowej nr 11 o długości 96,5 km zbudowanej China Road and Bridge Corporation (CRBC) w ramach chińskiej pożyczki. Droga została ukończona w ciągu 30 miesięcy, czyli 14 miesięcy przed planowanym terminem. Do tej pory Chiny zbudowały w Kambodży ponad 3000 km dróg krajowych i 8 dużych mostów rzecznych.

7 grudnia: filipińska straż przybrzeżna jest gotowa na starcie na armatki wodne z Chinami. Wiceadmirał filipińskiej straży przybrzeżnej Oscar Endona poinformował na przesłuchaniu w senacie, że jednostki jego formacji są gotowe na działania odwetowe wobec chińskiej straży przybrzeżnej, która znowu użyje armatek wodnych przeciwko filipińskim statkom. Oświadczenie było odpowiedzią na obawy wyrażone przez senatorów Richarda Gordon'a i Panfilo Lacson'a, którzy poddali w wątpliwość możliwości straży przybrzeżnej Filipin na kolejne prowokacje Chin na Morzu Południowochińskim.

7 grudnia: okręt desantowy chińskiej marynarki wojennej typu 075 pomyślnie przeszedł testy z zakresu wielowymiarowej walki desantowej. Pierwszy statek typu 075 – Hainan, osiągnął zdolność bojową zaledwie kilka miesięcy po zwodowaniu (w kwietniu bieżącego roku). W ostatnim czasie przeprowadzono ewaluację zdolności statku i załogi z zakresu działań desantowych z wykorzystaniem jednostek lądowych i powietrznych na bliżej nieokreślonej części Morza Południowochińskiego. Na jego pokładzie znajdują się między innymi amfibie oraz śmigłowce wczesnego ostrzegania Z-18J, do zwalczania okrętów podwodnych Z-9, a także transportowy Z-8C.

10 grudnia: chińskie statki naruszają indonezyjskie wody w pobliżu Wysp Natuna. Rzecznik indonezyjskiej agencji bezpieczeństwa morskiego (BAKAMLA) oraz wiceszef ds. operacji w wydobywania ropy i gazu w rządowej agencji SKK Migas potwierdzili doniesienia o licznych naruszeniach ze strony chińskiego statku badawczego Haiyang Dizhi 10 oraz towarzyszących mu jednostek straży przybrzeżnej w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Indonezji, w pobliżu pól wydobywczych znajdujących się niedaleko wysp Natuna. Obszar, na którym Chiny prowadzą badania dna morskiego jest przedmiotem sporu pomiędzy państwami, a jego źródłem jest tzw. *linia dziewięciu kresek*, którą Pekin wyznaczył swoje roszczenia na Morzu Południowochińskim. Wstępne odwierty prowadzone są w tej okolicy przez brytyjski Premier Oil oraz rosyjski Zarubezhneft, pod nadzorem SKK Migas. Chińskie działania prowadzące do zakłócenia odwiertów mają na celu wywarcie presji i wyegzekwowanie roszczeń Pekinu na tym obszarze.

13 grudnia: zakończyła się 112 edycja wspólnego patrolu na rzece Mekong. W ramach kolejnej edycji wspólnego patrolu na rzece Mekong, wzięło udział 107 przedstawicieli organów ściągania z Chin, Laosu, Birmy i Tajlandii, którzy z wykorzystaniem sześciu łodzi skontrolowali odcinek rzeki o długości 600 km. Patrol rozpoczął się 10 grudnia, czyli w dziesiątą rocznicę inicjatywy.

14 grudnia: Azjatycki Bank Rozwoju przyznał Indonezji pożyczkę na modernizację systemu energetycznego. Indonezyjska państwowa spółka energetyczna otrzymała pożyczkę w wysokości 600 mln USD na rzecz poprawy jakości usług energetycznych w zachodniej i

środkowej części Jawy w ramach programu zrównoważonego i niezawodnego dostępu do energii elektrycznej. Środki zostaną przeznaczone na modernizację sieci przesyłowych, automatyzację określonych procesów obsługi sieci, a także pozwolą na bezpieczną utylizację szkodliwych odpadów.

15 grudnia: zdaniem ministra spraw zagranicznych Filipin negocjacje nad Kodeksem Postępowania nie posuwają się do przodu. Podczas swojego pobytu na szczycie ministrów spraw zagranicznych G-7 w Wielkiej Brytanii, szef filipińskiej dyplomacji - Teodoro Locsin Jr. zwrócił uwagę na brak postępów w negocjacjach nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim w obliczu rosnącej liczby i intensywności incydentów na spornych obszarach tego akwenu. Jednocześnie otworzył docenił zaangażowanie państw G7 na rzecz przestrzegania UNCLOS oraz poparcie dla wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 roku.

17 grudnia: Chiny przeprowadziły co najmniej dwa ćwiczenia morskie z użyciem prawdziwej amunicji na Morzu Południowochińskim. Chińska marynarka wojenna zakończyła realizację manewrów mających na celu zbadanie zdolności bojowych w pobliżu wyspy Hainan, a także w Zatoce Tonkińskiej w pobliżu Wietnamu. Ćwiczenia obejmowały operacje polegające na lądowaniu samolotów na lotniskowcu, rozbrajanie min morskich, a także prowadzenie ostrzału artyleryjskiego.

19 grudnia: chiński lotniskowiec przeprowadził ćwiczenia na Morzu Południowochińskim. Lotniskowiec Shandong przeprowadził na bliżej nieokreślonym obszarze Morza Południowochińskiego manewry morskie. W ramach ćwiczeń przeprowadzone zostały operacje polegające na lądowaniu myśliwców na pokładzie lotniskowca, a także symulacje kontroli zniszczeń w warunkach bojowych czy misji ratunkowych. Były to już drugie manewry bojowe lotniskowca Shandong w tym roku (pierwsze odbyły się w maju). Warto zaznaczyć, że jednostka weszła do użytku dwa lata temu.

20 grudnia: Malezja odebrała od Chin czwarty statek do patrolowania obszarów przybrzeżnych. Przedstawiciele Malezji wzięli udział w przekazaniu i ochrzczeniu czwartej, a zarazem ostatniej, jednostki klasy Keris, w chińskiej stoczni odpowiedzialnej z budowę statku - Wuchang Shipbuilding Industrial Group. Konstrukcja statku Rencong została zainicjowana we wrześniu 2019 roku, a prace rozpoczęto w grudniu 2020 roku. Umowa na budowę czterech jednostek została podpisana 23 marca 2017 roku.

21 grudnia: Chiny udzieliły Filipinom wsparcia w walce ze skutkami tajfunu Rai. Chiński ambasador Huang Xilian poinformował o uruchomieniu pomocy humanitarnej dla ofiar najpotężniejszego w tym roku tajfunu, który uderzył w Filipiny, doprowadzając do śmierci ponad 375 osób. Chiński rząd przygotował 20 tys. paczek żywnościowych o wartości ponad 160 tys. USD. Ponadto przekazano 4,7 mln kg ryżu, który został rozdyskrebowany do różnych portów w całym Filipinach.

21 grudnia: posterunek filipińskiej straży przybrzeżnej na wyspie Thitu został zniszczony przez tajfun Rai. Rzecznik straży przybrzeżnej, komandor Armand Balilo, poinformował o zniszczeniu posterunku znajdującego się na wyspie Thitu. Placówka miała duże znaczenie strategiczne, ponieważ wyspa położona jest na obszarze, będącym przedmiotem sporów terytorialnych na Morzu Południowochińskim.

22 grudnia: Birma będzie rozliczać wymianę handlową w chińskiej walucie od 2022 roku. Ministerstwa informacji i inwestycji wydały oficjalne oświadczenia, w których

poinformowano o podjęciu decyzji w sprawie akceptacji Renminbi w rozliczeniach wymiany handlowej pomiędzy państwami, co ma się przyczynić do zacieśnienia dwustronnych stosunków gospodarczych. Ponadto birmańska junta chce w ten sposób przyspieszyć realizację chińskich projektów infrastrukturalnych w kraju. Według nieoficjalnych doniesień decyzja rządu mogła być podyktowana brakiem dostępu do innych zagranicznych walut jak dolar amerykański.

23 grudnia: chiński rząd opublikował regulacje dotyczące kar finansowych dla zagranicznych rybaków prowadzących nielegalne połowy na Morzu Południowochińskim.

Chińskie ministerstwo rolnictwa i rozwoju wsi oraz straż przybrzeżna wydały regulacje, które obowiązują od 26 listopada bieżącego roku. Przepisy miały na celu ustandaryzowanie i uporządkowanie procedur związanych z nakładaniem kar na zagranicznych rybaków prowadzących nielegalne połowy w wyłącznej strefie ekonomicznej Chin lub w obrębie szelfu kontynentalnego. Zgodnie z opublikowanym dokumentem, na rybaków może zostać nałożona kara finansowa do 62 700 USD. Jeżeli będą prowadzić połowy na wodach terytorialnych ChRL, kara wzrasta do 78 500 USD z dodatkową możliwością konfiskaty kutra rybackiego. Regulacje przewidują jednocześnie, że w przypadku naruszenia przepisów o nielegalnych połowach władz lokalnych, które przewidują wyższe kary finansowe, mają one pierwszeństwo w stosowaniu.

23 grudnia: Korea Południowa zbuduje dwie korwety dla filipińskiej marynarki wojennej.

Przedsiębiorstwo Hyundai Heavy Industries zapewniło sobie kontrakt na budowę dwóch statków o łącznej wartości 500 mln USD. Projekt rozwoju filipińskiej floty został opóźniony o rok, ponieważ doszło do alokacji części budżetu obronnego państwa na rzecz pakietu pomocowego do walki ze skutkami pandemii koronawirusa.

24 grudnia: Indonezja podzieli się swoim doświadczeniem z pozostałymi państwami ASEAN w zakresie stawiania oporu Chinom.

Wiceadmirał Aan Kurnia, kierujący indonezyjską agencją bezpieczeństwa morskiego (BAKAMLA) poinformował o zakończeniu pierwszych odwiertów morskich w pobliżu wysp Natuna, mimo interwencji chińskich statków badawczych jak i straży przybrzeżnej. Indonezja wspólnie z brytyjską firmą Harbour Energy oraz rosyjską Zarubezhneft zakończyła pierwszą fazę odwiertów w poszukiwaniu surowców naturalnych, która trwała przez ostatnie sześć miesięcy. Aan Kurnia stwierdził, że dzięki stałym patrolom realizowanym przez BAKAMLA udało się uniknąć poważnych incydentów, a jednocześnie zakończono prace platformy wiertniczej. Związku z tym wiceadmirał podjął decyzję o zaproszeniu przedstawicieli straży przybrzeżnych z Brunei, Malezji, Filipin, Singapuru i Wietnamu na spotkanie do Batam w prowincji Riau w lutym 2022 roku. W ramach tego wydarzenia funkcjonariusze BAKAMLA podzielą się swoimi doświadczeniami związanymi z przeciwdziałaniem chińskiej aktywności na spornych obszarach morskich, co jest kluczową kwestią w przypadku sporu na Morzu Południowochińskim.

27 grudnia: Chiny przekazały Birmie okręt podwodny.

Według doniesień medialnych na przestrzeni ostatniego roku Chiny i Birma zawarły tajną umowę na zakup łodzi podwodnej. Do jej sfinalizowania doszło w ramach obchodów 74. rocznicy założenia birmańskiej marynarki wojennej. Formacja otrzymała okręt klasy Ming 035 o napędzie diesel-elektrycznym. Jednostce nadano nazwę Min Ye Kyaw Htin i będzie pełniła rolę bojową oraz treningową.

29 grudnia: przedstawiciele Chin i Singapuru przeprowadzili obrady wspólnych komitetów do spraw współpracy dwustronnej. Wicepremier i minister koordynujący ds. polityki gospodarczej Heng Swee Keat wspólnie z wicepremierem Chin Han Zheng'iem współprzewodniczyli 17. wspólnej radzie ds. współpracy dwustronnej, 22. wspólnej radzie sterującej Chiny-Singapur dotyczącej przemysłowego parku Suzhou, 13. spotkaniu w sprawie projektu Tianjin Eco-City, a także 5. spotkaniu w sprawie demonstracyjnej inicjatywy strategicznej łączności Chiny-Singapur opartej na mieście Chongqing. Spotkania zrealizowane głównie w formie wideokonferencji zostały zwieńczone podpisaniem 14 porozumień bilateralnych, które dotyczyły takich zagadnień jak współpraca w sprawie inicjatywy na rzecz lepszej łączności Chiny-Singapur z główną rolą Chongqing (nowy międzynarodowy korytarz handlowy lądowo-morski), zarządzanie i planowanie zarządzania miejskiego, dzielenie się wiedzą, 9. edycja programu wykonawczego dotyczącego współpracy kulturalnej (2022–2024), łańcuchów dostaw, działań na rzecz ekologicznego i niskoemisyjnego rozwoju, prawa konkurencji, ochrony środowiska, projektu „Garden City” w ramach inicjatywy Tianjin Eco-City, elektronicznych zaświadczeń dla statków i marynarzy, ustanowienie Centrum Międzynarodowej Współpracy Biznesowej, powołanie instytutu ds. tłumaczeń i badań innowacyjnych rozwiązań Narodowego Uniwersytetu Singapuru w Kantonie, utworzenie funduszu inwestycyjnego (ETF) pomiędzy giełdą papierów wartościowych w Singapurze (SGX) i giełdą papierów wartościowych w Shenzhen (STX), współpraca w zakresie towarowych instrumentów pochodnych.

30 grudnia: Filipiński rząd dokonał alokacji środków na zakup systemu pocisków manewrujących BrahMos dla marynarki wojennej. Rząd w Manili przeznaczył 55,5 mln USD na początkową fazę finansowania systemu naddźwiękowych pocisków manewrujących średniego zasięgu opracowanego wspólnie przez Indie i Rosję. Przedstawiciele filipińskiej marynarki wojennej mieli na początku grudnia odwiedzić fabrykę BrahMos Aerospace w Hajdarabadzie specjalizującą się w integracji systemów mechanicznych i montażu systemów elektronicznych. Będzie to kolejny etap modernizacji sił zbrojnych Filipin, po tym jak podpisano w grudniu kontrakt z Hyundai Heavy Industries na budowę dwóch korwet. W przyszłym roku mają zostać podpisane kolejne kontrakty na 36 śmigłowców Black Hawk i 6 przybrzeżnych statków patrolowych. Jeżeli kontrakt na pociski BrahMos zostanie sfinalizowany, Filipiny będą pierwszym państwem zewnętrznym (oprócz Rosji i Indii) dysponującym tym typem uzbrojenia.

KOMENTARZ

Wszystko wskazuje na to, że koniec 2021 roku może zwiastować dla Chin pewne problemy na Morzu Południowochińskim w 2022 roku. Na szczególną uwagę zasługuje stanowcza postawa Indonezji w sprawie odwiertów na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Do tego należy dodać porozumienie o wzmocnieniu współpracy pomiędzy strażą przybrzeżną Wietnamu i indonezyjską agencją bezpieczeństwa morskiego (BAKAMLA), a także przyspieszenie tempa modernizacji filipińskich sił zbrojnych z dużym naciskiem na marynarkę wojenną. W kontekście Filipin kluczowe będą

również wybory prezydenckie, które przy wygranej antychińskiego kandydata mogą dodatkowo utrudnić Pekinowi zarządzenie sporami na Morzu Południowochińskim. Niemniej jednak chińscy decydenci mogą liczyć na wsparcie ze strony Kambodży w 2022 roku, albowiem sprawuje prezydenturę w ASEAN.

W 2021 roku mimo dynamicznego rozwoju sytuacji epidemiologicznej na świecie jak i w Azji Południowo-Wschodniej nie mogliśmy narzekać na brak wydarzeń bezpośrednio związanych z Morzem Południowochińskim. Chiny częściowo chciały wykorzystać pandemię koronawirusa do konsolidacji swojej pozycji na spornych obszarach, co było szczególnie dobrze widoczne wokół rafy Whitsun, położonej w archipelagu Spratly.

Asertywnym działaniom Pekinu, oprócz licznych protestów dyplomatycznych, towarzyszyła także wzmożona aktywność innych państw. Byliśmy świadkami obecności francuskiego okrętu podwodnego na Morzu Południowochińskim w lutym, brytyjskiej grupy uderzeniowej z lotniskowcem w lipcu, czy japońsko-amerykańskimi manewrami morskimi w październiku oraz pierwszymi w historii ćwiczeniami z zakresu zwalczania okrętów podwodnych przeprowadzonych przez siły zbrojne obu tych państw w listopadzie. Z kolei w grudniu po 20 latach przerwy pojawiła się niemiecka marynarka wojenna na Morzu Południowochińskim.

Napięcia na tym akwenie w 2022 roku prawdopodobnie utrzymają się na podobnym poziomie. Tym bardziej, że pandemia COVID-19 praktycznie zamroziła jakiekolwiek postępy w negocjacjach nad Kodeksem Postępowania, co podkreślił w grudniu minister spraw zagranicznych Filipin - Teodoro Locsin Jr. Przyspieszenie rzeczowych negocjacji nad kodeksem pozwoliłyby na obniżenie temperatury sporu na Morzu Południowochińskim, ale na tą chwilę najbardziej optymistyczne podejście do tematu wykazuje Kambodża. W listopadzie premier Hun Sen wyraził silne przekonanie, że podczas prezydentury Kambodży w ASEAN uda się zakończyć negocjacje nad kodeksem. Dużo będzie jednak zależało od postawy Pekinu, któremu bardziej zależało do tej pory na zachowaniu *status quo*, dzięki któremu mógł poszerzać swoje wpływy działając w tzw. *szarej strefie* z wykorzystaniem takich formacji jak straż przybrzeżna czy milicja morska. Wielu komentatorów z obawą patrzy na przyszłość kambodżańskiego przewodnictwa w ASEAN w 2022 roku, szczególnie w kontekście Morza Południowochińskiego, mając na uwadze wydarzenia z 2012 roku, kiedy Kambodża sprawowała poprzedni raz tę funkcję. Stowarzyszeniu nie udało się wtedy wydać wspólnego oświadczenia po corocznym spotkaniu ministerialnym z lipca tego roku. Dodajmy, że był to pierwszy raz w historii, a powodem takiego obrotu sytuacji był brak konsensusu w sprawie kwestii związanych z Morzem Południowochińskim. Choć nie wydano wtedy komunikatu to warto mieć na uwadze, że państwa ASEAN niedługo później osiągnęły porozumienie w sprawie Morza Południowochińskiego, o czym może świadczyć wydanie oświadczenia ministrów spraw zagranicznych ASEAN na temat sześciopunktowego zestawu zasad obowiązujących na Morzu Południowochińskim. Osiągnięcie to jest często pomijane w obliczu historycznego fiaska z wydaniem komunikatu. Niemniej jednak warto o nim pamiętać w przypadku jakichkolwiek prognoz dotyczących działań ASEAN pod wodzą Kambodży przez następny rok, szczególnie jeżeli takie analizy są prowadzone przez Chiny.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

2 grudnia: asystent sekretarza stanu USA ds. Azji Wschodniej i Pacyfiku złożył deklarację w sprawie Tajwanu podczas wizyty w Singapurze. Podczas swojego przemówienia w Singapurze, Daniel Kritenbrink zapewnił o solidnym wsparciu Stanów Zjednoczonych dla Tajwanu w obliczu zagrożenia ze strony ChRL. Amerykański dyplomata poinformował także, że na spotkaniach ze swoimi malezyjskimi odpowiednikami zwrócił uwagę na konieczność wzmocnienia przepisów i egzekwowania prawa, aby ograniczyć handel ludźmi i łamanie praw pracowników. W związku z nieprawidłowościami w tym zakresie amerykański urząd celny i ochrony granic zakazał wpuszczania do kraju towarów produkowanych przez sześć malezyjskich przedsiębiorstw, produkujących między innymi gumowe rękawice czy olej palmowy. Na rozmowach w Malezji oraz Singapurze poruszony został również temat sytuacji wewnętrznej w Birmie.

3 grudnia: amerykańska ambasada w Kambodży wezwała rząd Hun Sen'a do ujawnienia planów rozwoju bazy marynarki wojennej Ream. W odpowiedzi na rozkaz premiera Hun Sen'a o wprowadzeniu zakazu jakichkolwiek wizyt w bazie Ream, amerykańska placówka dyplomatyczna w Kambodży zwróciła się do władz o przedstawienie szczegółów związanych z przedsięwzięciami dotyczącymi bazy marynarki wojennej. Stany Zjednoczone zwracały się z prośbą o możliwość przeprowadzenia kontroli w bazie, aby rozwiać wątpliwości dotyczące podejrzeń obecności w niej chińskich żołnierzy jak i wyjaśnić okoliczność wyburzenia budynków na terenie bazy, które zostały wybudowane dzięki amerykańskiemu wsparciu finansowemu.

6 grudnia: sekretarz stanu USA potępił skazanie Aung San Suu Kyi. W oficjalnym oświadczeniu Antony Blinken potępił działania birmańskiej junty, które przyczyniły się do degradacji demokratycznych wartości w tym kraju. Wezwał jednocześnie do natychmiastowego uwolnienia byłej radczyni stanu jak i wszystkie inne osoby niesłusznie przetrzymywane. Sekretarz Blinken powtórzył także apel do wojskowego rządu o zaangażowanie się w konstruktywny dialog ze wszystkimi stronami sporu w celu poszukiwania pokojowego rozwiązania, zgodnie z postanowieniami pięciopunktowego konsensusu wypracowanego przez ASEAN.

6 grudnia: nowy amerykański ambasador w Singapurze złożył listy uwierzytelniające prezydentowi. Jonathan Eric Kaplan przybył do Singapuru, gdzie oficjalnie objął stanowisko ambasadora Stanów Zjednoczonych w tym kraju. Warto zaznaczyć, że pozycja ta nie była obsadzona od stycznia 2017 roku.

8-13 grudnia: Radca Departamentu Stanu USA odwiedził Kambodżę i Indonezję. W ramach swojej podróży do Azji Południowo-Wschodniej Derek Chollet zwrócił uwagę na najważniejsze kwestie dotyczące regionu. Znalazły się wśród nich takie zagadnienia jak sytuacja wewnętrzna w Birmie, konieczność przestrzegania prawa międzynarodowego na Morzu Południowochińskim. Podczas pobytu w Kambodży Derek Chollet skupił się na szczegółach dotyczących prezydencji tego kraju w ASEAN w 2022 roku, natomiast w

Indonezji głównym tematem rozmów było pogłębienie strategicznego partnerstwa pomiędzy państwami.

9 grudnia: Stany Zjednoczone nałożyły na Kambodżę embargo na uzbrojenie. Amerykańskie departamenty handlu i stanu podjęły decyzję o przedsięwzięciu kroków, mających na celu ograniczenie kambodżańskiemu wojsku i agencjom wywiadowczym dostępu do „mniej wrażliwych artykułów wojskowych” oraz „artykułów i usług obronnych”. Tym samym rząd Stanów Zjednoczonych wezwał Kambodżę do poczynienia znaczących postępów w walce z korupcją i łamaniem praw człowieka oraz do pracy na rzecz zmniejszenia wpływów wojskowych państw trzecich (Chiny) w Kambodży, które zagrażają bezpieczeństwu regionalnemu i światowemu.

10 grudnia: premier Kambodży odpowiedział na amerykańskie embargo na uzbrojenie. Hun Sen nakazał wojsku zniszczenie lub zdeponowanie do magazynów wszelkiego rodzaju amerykańskie uzbrojenie. Decyzję należy traktować w kategoriach bezpośredniej odpowiedzi na amerykańskie embargo, które z kolei zostało nałożone w wyniku zastrzeżeń dotyczących przestrzegania praw człowieka jak i współpracy z siłami zbrojnymi innych państw – chodzi przede wszystkim o Chiny. Premier Kambodży podkreślił, że amerykańskie embargo powinno być przestrogą dla kolejnych pokoleń, iż budowa niezależnego sektora obrony kraju nie jest możliwa przy współpracy ze Stanami Zjednoczonymi.

10 grudnia: Radca Departamentu Stanu USA wezwał Kambodżę do zachowania twardego stanowiska wobec Birmy. Podczas swojej wizyty w Kambodży, Derek Chollet zaapelował do premiera Hun Sen’a, aby ten utrzymał dotychczasowe podejście do birmańskiej junty. W 2022 roku Kambodża przejmie prezydencję w ASEAN, a co za tym idzie będzie gospodarzem wszystkich najważniejszych szczytów stowarzyszenia. Hun Sen dał do zrozumienia kilka dni wcześniej, że wojskowy rząd Birmy, który przejął kontrolę nad państwem w wyniku zamachu stanu, powinien mieć możliwość uczestniczenia w szczytach ASEAN. Amerykański doradca sekretarz stanu podkreślił, że w przypadku braku znaczącej poprawy sytuacji wewnętrznej w Birmie, przedstawiciele junty nie powinni mieć możliwości udziału w szczytach.

10 grudnia: Stany Zjednoczone wyraziły sprzeciw wobec doniesień o kolejnych ofiarach śmiertelnych w Birmie. Rzecznik departamentu stanu Ned Price poinformował podczas konferencji prasowej o zdecydowanym sprzeciwie amerykańskiego rządu wobec działaniom birmańskiego wojska, na skutek których zginęło 11 osób w północno-zachodnim regionie Sagaing. Według doniesień medialnych 11 osób miało być związanych i spalonych żywcem przez żołnierzy. Głosy sprzeciwu popłynęły również ze strony ONZ.

10 grudnia: Stany Zjednoczone wsparły finansowo Komisję Rzeki Mekong. Amerykański rząd przekaże Komisji Rzeki Mekong 773 570 USD przez okres trzech lat (2021-2024) na rzecz usprawnienia gromadzenia i udostępniania danych na temat gospodarki wodnej Mekongu. Oprócz tego nadal będzie kontynuowane wsparcie techniczne ze strony Komisji Rzeki Mississippi.

12 grudnia: dowódca sił zbrojnych Tajlandii złożył 10-dniową wizytę w Stanach Zjednoczonych. Generał Chalermpol Srisawat przyjechał do Stanów Zjednoczonych na specjalne zaproszenie Pentagonu. Zwierzchnik tajskich sił zbrojnych spotkał się z generałem Markiem A Milley’em, a także sekretarzem obrony USA Lloydem J Austin’em III. Generał Srisawat oprócz Waszyngtonu odwiedził także Nowy Jork, gdzie w siedzibie ONZ omówił

szczegóły dotyczące wysłania kolejnych żołnierzy o specjalizacji inżynierskiej w ramach misji do Sudanu Południowego.

13 grudnia: amerykański sekretarz stanu rozpoczął swoją podróż po Azji Południowo-Wschodniej od Indonezji. Antony Blinken spotkał się zarówno z prezydentem Joko Widodo jak i szefową dyplomacji Retno Marsudi. Podczas rozmów zostały poruszone tematy dotyczące strategicznych wizji dla Indo-Pacyfiku, praw człowieka, walki z pandemią koronawirusa, a także wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi. Na spotkaniu z Marsudi przedstawiciele obu stron podpisali umowę w sprawie przedłużenia obowiązywania protokołu ustaleń z zakresu współpracy morskiej do 2026 roku. Dokument reguluje kwestie związane z bezpieczeństwem morskim, morskimi zasobami naturalnymi, zarządzaniem łowiskami, a także bezpieczną nawigacją morską. Obie strony zobowiązały się również do wzmocnienia współpracy z zakresu bezpieczeństwa, poprzez powołanie mechanizmu dialogu 2+2 z udziałem przedstawicieli resortów spraw zagranicznych oraz obrony. Sekretarz Blinken wygłosił przemówienie na Uniwersytecie Indonezyjskim, podczas którego wyróżnił pięć filarów amerykańskiej strategii na Indo-Pacyfiku. Warto jednak zwrócić uwagę, że w tym samym czasie w Indonezji przebywał również z oficjalną wizytą doradca rosyjskiego prezydenta ds. bezpieczeństwa - Nikołaj Patruszew. Patruszew jest uznawany za trzecią najważniejszą osobę w Rosji. Tuż przed wylądowaniem samolotu z amerykańskim sekretarzem stanu na pokładzie, rosyjska ambasada w Indonezji wydała informację o przylocie Nikołaja Patruszewa z dwudniową wizytą, podczas której przedstawiciele obu państw podpisali protokół ustaleń w sprawie współpracy z zakresu dzielenia się informacjami dotyczącymi bezpieczeństwa międzynarodowego. Sekretarz Blinken odbył spotkania w Malezji i Tajlandii, natomiast rosyjski doradca ds. bezpieczeństwa odwiedził Kambodżę.

13 grudnia: amerykański Intel planuje zbudować w Malezji fabrykę o wartości 7,1 mld USD. Malezyjski urząd ds. rozwoju inwestycji poinformował o planach największego na świecie producenta układów scalonych - Intel Corporation, który zamierza zbudować w Bayan Lepas, znajdującego w pobliżu międzynarodowego lotniska na wyspie Penang, najnowocześniejszy zakład produkcji półprzewodników w Malezji. Inwestycja była przedmiotem rozmów prezesa amerykańskiej firmy Pata Gelsinger'a i starszego ministra handlu międzynarodowego i przemysłu Mohameda Azmina Ali'ego.

15 listopada: amerykański sekretarz stanu przybył do Malezji. Antony Blinken spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Malezji - Saifuddin Abdullah. Podczas wspólnej konferencji prasowej sekretarz Blinken podkreślił pogarszającą się sytuację wewnętrzną w Birnie od czasu zamachu stanu z lutego bieżącego roku. Zwrócił uwagę na potrzebę przedsięwzięcia indywidualnych jak i kolektywnych kroków, żeby wyrzucić na juncie presję, do wdrożenia pięciopunktowego konsensusu opracowanego przez ASEAN. Na konferencji padły także pytania o amerykańskie zastrzeżenia dotyczące warunków pracy w Malezji. Minister Abdullah stwierdził, że podjęto już określone kroki prawne jak i administracyjne, które mają się przyczynić do lepszego egzekwowania prawa pracy. Wprowadzono również szereg usprawnień, umożliwiających składanie skarg na pracodawców łamiących prawo.

15 listopada: amerykański sekretarz stanu odwołał swoją podróż do Tajlandii z uwagi na wykrycie zakażenia koronawirusem u przedstawiciela mediów, podróżującego razem z delegacją. Jeszcze podczas pobytu w Malezji, pozytywny test na COVID-19 otrzymał jeden z

przedstawicieli amerykańskich mediów, co doprowadziło do natychmiastowego zakończenia podróży i powrotu do Waszyngtonu. Po Malezji, Antony Blinken miał jeszcze się udać do Tajlandii oraz na Hawaje, gdzie miał odbyć rozmowę ze zwierzchnikiem amerykańskiego dowództwa Indo-Pacyfiku.

17 grudnia: przedstawiciele sił zbrojnych USA i Chin spotkali się w ramach konsultacyjnej grupy roboczej. Stany Zjednoczone były reprezentowane przez przedstawicieli dowództwa Indo-Pacyfiku, w tym zarówno sił morskich jak i powietrznych, natomiast po stronie Chin byli obecni przedstawiciele marynarki wojennej i sił powietrznych. Spotkania grupy są organizowane od 1998 roku, a tegoroczna edycja została zrealizowana w formie wideokonferencji, na której poruszone zostały kwestie bezpieczeństwa morskiego jak i w przestrzeni powietrznej. Siły zbrojne obu państw podkreśliły konieczność przestrzegania odpowiednich norm, aby nie dopuścić do incydentu prowadzącego do niepotrzebnej eskalacji napięć.

20 grudnia: amerykański urząd celny nałożył ograniczenia na kolejną malezyjską firmę w związku z podejrzeniami o łamanie praw pracowników. Amerykańska Służba Celna i Ochrony Granic wprowadziła zakaz importu gumowych rękawiczek produkowanych przez firmę Brightway Group. Jest to już szósty tego typu zakaz w ciągu 18 miesięcy na malezyjskie przedsiębiorstwo, przy czym pięć z nich dotyczyło producentów gumowych rękawiczek. W przypadku ostatniej firmy śledztwo wykazało zaistnienie 10 z 11 elementów świadczących o pracy przymusowej, zgodnie z zaleceniami publikowanymi przez Międzynarodową Organizację Pracy

21 grudnia: Stany Zjednoczone przekazały Filipinom 3,4 mln szczepionek na koronawirusa. Na Filipiny dotarły dwa transporty amerykańskich szczepionek na COVID-19 produkowanych przez firmę Pfizer. W pierwszym znalazło się 1 776 060 dawek, natomiast w drugim 1 623 960 dawek. Obie dostawy zostały zrealizowane w ramach systemu COVAX.

27 grudnia: Stany Zjednoczone przekazały Filipinom wsparcie w odpowiedzi na zniszczenia dokonane przez tajfun Rai. Amerykański rząd przekazał Filipinom za pośrednictwem USAID wsparcie o łącznej wartości 1,2 mln USD. Pierwszy pakiet pomocowy o wartości 200 tys. USD przekazano 22 grudnia. Amerykańska pomoc oprócz dostawy paczek żywnościowych i niezbędnych artykułów pierwszej potrzeby objęła także utworzenie tymczasowego centrum logistycznego w prowincji Surigao del Norte. Od 2010 roku USAID zapewniło Filipinom wsparcie w wysokości 340 mln USD w związku z różnego rodzaju katastrofami naturalnymi.

28 grudnia: Stany Zjednoczone przekazały Indonezji 3,3 mln szczepionek Pfizer. Wraz z ostatnią dostawą podzieloną na dwie tury, Stany Zjednoczone dostarczyły Indonezji łącznie 28 mln dawek szczepionki na koronawirusa. Dodatkowo agencja USAID prowadzi aktywną kampanię promocyjną szczepień w Indonezji, mającą na celu zwiększenie odporności obywateli tego kraju na COVID-19.

KOMENTARZ

Amerykańskie straty wizerunkowe, po nieudanej majowej videokonferencji Sekretarza Stanu Blinkena z ASEAN, musieli naprawiać później swoimi podróżami do regionu Sekretarz Obrony Lloyd Austin, a także wiceprezydent Kamala Harris. Wszystko wskazywało na to, że Antony Blinken dostanie jeszcze jedną szansę przed końcem 2021 roku, ale i tym razem musiał stawić czoło niespodziewanym okolicznościom.

W grudniu odnotowano dwie wizyty amerykańskich dyplomatów w Azji Południowo-Wschodniej. Radca Departamentu Stanu USA – Derek Chollet, odwiedził Kambodżę i Indonezję, ale najwięcej zainteresowania przykuła podróż Antonego Blinkena, który miał w planach wizyty w Indonezji, Malezji oraz Tajlandii. Jednak podczas pobytu w Malezji potwierdzono zakażenie COVID-19 u członka grupy dziennikarzy podróżującej z amerykańskim Sekretarzem Stanu i podjęto decyzję o natychmiastowym powrocie całej delegacji do Waszyngtonu, co było jednoznaczne z odwołaniem wizyty w Tajlandii.

W pierwszej kolejności Blinken odbył spotkania w Indonezji. Biorąc te okoliczności pod uwagę, nie powinien dziwić fakt, że wiązano bardzo duże nadzieje z wizytą sekretarza Blinkena w Dżakarcie. Tymczasem doszło do podpisania kilku porozumień o przeciętnym znaczeniu strategicznym. Oprócz tego padło wiele bardzo ogólnych deklaracji związanych z amerykańską „wizją” Indo-Pacyfiku. Dużą część komentarzy po wizycie była surowa w swojej ocenie, głównie na bardzo ograniczoną liczbę konkretów. Podczas gdy Chiny rozszerzają sieć swoich ekonomicznych wpływów poprzez inicjatywę Pasa i Szlaku, RCEP, a także zgłaszając chęć przystąpienia do CPTPP, Stany Zjednoczone pozostają bierne na polu zaangażowania ekonomicznego w regionie. Waszyngton wciąż nie potrafi wypełnić próżni, którą pozostawił Donald Trump poprzez wycofanie Stanów Zjednoczonych z TPP w 2017 roku.

Amerykańska polityka wobec Indonezji charakteryzuje się ograniczonym zaufaniem, co prawdopodobnie jest spowodowane licznymi projektami infrastrukturalnymi realizowanymi przez Chiny oraz częstszymi spotkaniami dwustronnymi przedstawicieli tych państw. Waszyngton powinien mieć jednak na uwadze, że Indonezja jest największą gospodarką w ASEAN, a także chroni swoją strategiczną autonomię przed wpływami z Pekinu. Najlepiej mogą o tym świadczyć ostatnie wydarzenia wokół wysp Natuna, gdzie indonezyjska agencja bezpieczeństwa morskiego (BAKAMLA) konsekwentnie blokowała wszelkie próby zakłócenia odwiertów przez chińskie statki. Na amerykańską percepcję mogą również wpływać inne wrażliwe czynniki. Według doniesień z końca grudnia podczas rozmowy Blinken-Marsudi poruszono temat konfliktu pomiędzy Izraelem i Palestyną. Szefowa indonezyjskiej dyplomacji utrzymała stanowisko, zgodnie z którym Indonezja w pełni popiera dążenia Palestyny do niepodległości.

Wizyta w Malezji została w dużej mierze przyćmiona przez wykrycie zakażenia koronawirusa wśród przedstawicieli mediów towarzyszących amerykańskiej delegacji. Warto się jednak bliżej przyjrzeć skutkom tego wydarzenia, a mianowicie odwołaniu wizyty w Tajlandii, czyli traktatowego sojusznika USA. Znaczenie rozmów w Bangkoku dodatkowo podnosiła

sytuacja wewnętrzna w Birmie w związku z zamachem stanu w tym kraju z lutego bieżącego roku.

Skrócenie podróży po Azji Południowo-Wschodniej pozbawiły Stany Zjednoczone okazji do wzmocnienia swojej pozycji w grupie państw kontynentalnych ASEAN. Sekretarz Antony Blinken najprawdopodobniej zająłby zdecydowane stanowisko w sprawie rządów birmańskiej junty, której przemoc zmusiła kilka tysięcy ludzi do ucieczki, a część z nich postanowiła się udać właśnie do Tajlandii. Wszystko wskazywało również na podjęcie przez Waszyngton bardziej zdecydowanych działań, jeżeli chodzi o cały region rzeki Mekong. W końcu tuż przed podróżą amerykański rząd podjął decyzję o wsparciu Komisji Rzeki Mekong kwotą 773 570 USD, rozłożoną na okres trzech lat. Jest to jeden z ważniejszych obszarów strategicznej rywalizacji pomiędzy Waszyngtonem i Pekinem w tym regionie.

Wszystko wskazuje na to, że ostatnia próba interakcji amerykańskiej dyplomacji z regionem w 2021 roku mogła przebiec zdecydowanie lepiej, aczkolwiek trudno jednoznacznie ocenić podróż Antonego Blinkena, ponieważ nie odwiedził wszystkich planowanych państw. Jedno jest pewne, głosy krytyki płynące po wizycie w Indonezji powinny dobitnie dać amerykańskiej administracji do zrozumienia, że jak najszybciej musi przedstawić koherentną strategię ekonomicznego zaangażowania w regionie. Taki plan z pewnością uspokoiłby nastroje w ASEAN, w którym wciąż można wyczuć różnego rodzaju obawy podsycane wspomnieniami o wyjściu USA z TPP. Oprócz tego byłaby to szansa Stanów Zjednoczonych do zwiększenia własnego potencjału do neutralizowania ekonomicznych wpływów Chin.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

